

5.2	Оцінювання трудового потенціалу підприємства Семчук Жанна Віталіївна – к.е.н., доцент, Львівський університет бізнесу та права	358
5.3	Визначення ефективності використання економічного потенціалу підприємства Дробот Ярослав Вікторович - к.е.н., доцент, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	366
РОЗДІЛ 6. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ		378
6.1	Стратегія управління активами комерційних банків в умовах перехідної економіки в Україні Катан Людмила Ігорівна , д.е.н., професор, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет	378
6.2	Проблемні кредити вітчизняних банків: новітні підходи до визначення та сучасний стан Журавльова Тетяна Олександрівна - к.е.н., професор, Одеський національний університет імені І.І.Мечникова	389
6.3	Керовані або «штучні» кризи як об'єкт антикризового управління банками Чуб Павло Михайлович - к.е.н., доцент, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Колесник Ольга Олексіївна – аспірант, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова	399
6.4.	Особливості формування результатів діяльності банків в умовах законодавчих змін в Україні Гордєєва-Герасимова Людмила Юріївна - старший викладач, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара	410
6.5.	Сучасні проблеми розвитку фондового ринку України Зоренко Олена Володимирівна – к.е.н., доцент, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет	418
РОЗДІЛ 7. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ		426
7.1	Особливості міжнародного маркетингу діяльності підприємств Абрамович Інна Ананіївна - к.е.н., доцент, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет	426

5. Яременко О. Р. Проблемні кредити банків: визначення сутності та тенденції їх розвитку в умовах банківської кризи [Електронний ресурс] / О.Р. Яременко, О.М. Костильова // Глобальні та національні проблеми економіки . – Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2016.- Вип. №10. - С. 900-905

6. Кльоба В.Л. Ситуаційний центр банку як ефективний напрям удосконалення управління врегулюванням проблемної заборгованості / В.Л. Кльоба // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19.8. –с. 240–246

7. Нові підходи до визначення непрацюючих активів.: Київ, травень 2017.- [Електронний ресурс].- Джерело доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=48421073>

8. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Положення, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016р. № 351. [Електронний ресурс] / Документ v0351500-16, редакція 19.01.2017р., доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/paran18#n18>

9. НБУ: Частка проблемних кредитів у банківській системі перевищила 55%.-11 травня 2017р. [Електронний ресурс].-Джерело доступу: <http://mind.kiev.ua/news/20171896-nbu-chastka-problemnih-kreditiv-u-bankivskij-sistemi-perevishchila-55> - напис з екрану

© Журавльова Т.О., 2017

6.3. Керовані або «штучні» кризи як об'єкт антикризового управління банками

Розвиток фінансового сектору має суттєвий вплив на довгострокові темпи економічного зростання. При цьому цей взаємозв'язок носить причинно-наслідковий характер. Важлива роль фінансової стабільності у нормальному функціонуванні економічної системи була підкреслена багатьма дослідженнями на протязі усієї історії економічної думки. Особлива увага при цьому завжди приділялась банкам, як найбільш функціональним елементам складної фінансової системи. Виходячи з позиції проциклічності банківських криз, вони класифікуються як передбачувані або прогнозовані, які виникають під впливом об'єктивних умов розвитку системи, про які згадувалось раніше. У даному випадку причиною кризи є необхідність інформатизації, комп'ютеризації банківських установ та модернізації банківських продуктів. В іншому випадку

криза є непрогнозованою. Причиною цих криз є неефективний менеджмент або активізація негативного впливу зовнішніх факторів (погіршення загальної соціально-економічної ситуації в країні, політична криза, природні катаклізми). Різновидом прогнозованих криз є явні та латентні кризи, які особливо небезпечні для банків, бо протікають приховано, і які дуже важко виявити на початкових стадіях.

За тривалістю банки переживають важкі, довготривалі кризи, які пов'язані з відсутністю навичок управління критичними ситуаціями та нерозумінням параметрів і наслідків кризових явищ, або легкі, короткотривалі кризи, які, як правило, протікають безболісно та швидко. Класифікаційні критерії кризи можуть охарактеризувати основні її риси, які підказують напрям розробки та вибору адекватних інструментів управління нею.

В умовах низхідної фази економічного циклу банківські кризи здатні призводити до повної паралізації економічної системи. Сучасна глобальна дестабілізація фінансових ринків особливо чітко знайшла свій прояв у банківському секторі. Криза банківського сектору характеризується ненормально низькою діловою активністю банків. Для аналізу банківських криз, виявлення їх природи та сутності, необхідне більш глибоке і детальне дослідження механізмів роботи банківського сектору з позицій системи. Для будь-якої системи, суспільної формації чи окремого підприємства, притаманні дві основні характеристики: функціонування та розвиток.

Функціонування – це підтримка життєдіяльності, зберігання функцій, які зберігають сутнісні характеристики системи. За умов банківської кризи жодна з функцій не виконується або їх виконання уповільнено. Причиною цього є одна з найсуттєвіших ознак кризового стану банківської системи—зменшення ресурсів за рахунок відтоку клієнтських коштів. Банки стають неплатоспроможними, тобто під загрозою знаходиться можливість виконання ними своїх договірних обов'язків. Саме специфіка банківської діяльності дає можливість банкам впливати на рішення небанківського сектору за допомогою спеціальних індикативних показників: процентних ставок, інструментів грошово-кредитної політики.

Розвиток – це набуття нової якості. Для банківської системи характерні саморозвиток та самоорганізація, тому що будь-які зміни в економічній кон'юнктурі та політичній ситуації призводять до безперечних змін у політиці центрального і окремих банків.

Функціонування та розвиток мають тісний діалектичний зв'язок, який визначає початок та кінець кризових станів системи. Суперечність між функціонуванням та розвитком у тому, що перше стримує розвиток і є його базисом, а розвиток навпаки перериває процес функціонування, але є стимулом для його продовження на якісно новому рівні. Таким чином виникає циклічність розвитку, яка супроводжується періодичними кризами. Кризи можуть бути спровоковані низкою причин або факторів, які бувають керовані чи некеровані. Кризи не обов'язково мають носити руйнівний характер, деякі з них можуть мати і позитивні наслідки.

Отже, криза—це загострення протиріччя у системі, що загрожує їй втратою стабільності. У системі повинен виконуватись принцип керованості, що означає, що розвиток та діяльність банківської системи повинна знаходитись під контролем суспільства та держави. Принцип еволюційності розвитку означає, що структура, параметри та тенденції розвитку банківської системи підпорядковані логіці економічних законів, тобто відбувається поступова трансформація кількісних змін у якісні. Принцип адекватності говорить про відповідність внутрішньої середовища банку зовнішнім умовам, а саме про адекватне реагування на зміну економічної політичної, правової середовища, що вимагає від банку введення певних заходів, використання інструментів, вдосконалення нормативних основ функціонування банківської системи. Система повинна характеризуватись функціональною повнотою, тобто мати всі необхідні елементи і в тій кількості, яка необхідна для стабільної роботи. Принцип саморозвитку також є одним із органічних принципів системи, тому що він означає постійне удосконалення наявних механізмів реагування на негативні явища, у тому числі кризові, підвищення рівня безпеки банківської діяльності, проведення санаційних заходів, використання світового досвіду у банківській практиці. І нарешті, принцип відкритості означає, що система знаходиться у постійній взаємодії з іншими суб'єктами ринку, державними органами, вона є відкритою для нових учасників в рамках законодавчих норм. Але один із найважливіших законів функціонування системи це постійне тяжіння до рівноваги у разі розбалансування.

Це означає, що з позиції функціональності системи, кризовий стан є протилежністю, антагонізмом нормального стану як окремого банку, так і банківської системи. Для банку криза—це критична точка, або точка біфуркації, в якій відбувається зародження декількох можливих шляхів розвитку системи, на вибір яких впливають наявні фактори. В перекладі з грецької «κρίσις»— це

рішення або поворотний пункт. Але ще цікавішим є китайська інтерпретація цієї категорії. В китайській мові є два ієрогліфи «危机» («вей» і «ци»), які означають в перекладі «небезпека» та «можливість». Дійсно, з одного боку криза представляє собою руйнування старих принципів функціонування системи, зміну її структури, зникнення деяких елементів. Але поруч із таким руйнівним характером криза несе в собі ще й можливість оновлення, вдосконалення існуючої системи задля її більш ефективного функціонування. Довго в цьому невірноваженому стані система знаходитись не може, тому ряд накопичених негативних подій в житті організації призводять до її переходу у нову якість. На практиці цей процес відбувається за рахунок банкрутства та ліквідації банків, їх реорганізації, санації, злиття банків або злиття банківського та промислового капіталу, створення інших форм банківських об'єднань, що допомагає банку вийти з кризового стану. Тобто з теоретичної точки зору, криза системи спричиняє її якісні зміни, що призводять до зникнення або зміни окремих її елементів та зв'язків. Як вже було зазначено, криза є результатом агрегованого впливу стресів та чутливості системи до них. При цьому в умовах кризи ускладнюється чи унеможлиблюється виконання системою своїх функцій. Тому дуже важливим в процесі антикризового управління банком підвищити кризовий поріг банку, або інакше кажучи, знизити його чутливість до різких коливань(стресів) зовнішнього середовища, що можуть спричинити його кризу.

Існує ряд чинників, які є передвісниками кризового стану, що дозволяє при правильно організованому антикризовому управлінні попередити, або ліквідувати можливі загрози на ранній стадії. У кожному окремому випадку причини кризового стану системи, як і форми його прояву, можуть бути різні. Найбільш повне коло кризових чинників можна класифікувати за допомогою трьох категорій:

-Фінансові: капіталізація банку, низька якість активів, іммобілізація грошових потоків, нерациональна структура кредитного портфелю, порушення обов'язкових нормативів.

-Операційні: відсутність антикризового елементу в менеджменті банку, погана організація ризик-менеджменту та системи безпеки банківської діяльності, відсутність прозорості функціонування банку, непродумана кадрова політика, погіршення позицій на фінансових ринках.

-Інші: наявність недоліків в організаційній структурі, системі внутрішнього контролю, судові справи, які у випадку негативного для банку вирішення справи загрожують повною або частковою втратою платоспроможності.

Говорячи про зовнішні умови функціонування банку треба мати на увазі не тільки безпосередньо банківських сектор, а перш за все, загальну макроекономічну нестабільність, до проявів якої можна віднести наступні індикатори: галузевий дисбаланс національної економіки, диспропорції розвитку реального сектору, що суперечать необхідності інноваційного та пріоритетного розвитку галузей в кризовий період, суттєвий дефіцит бюджету та велика зовнішня заборгованість, зниження темпів ВВП, несприятливий інвестиційний клімат, що супроводжується зниженням ділової активності, підвищена ризикованість політичного та законодавчого середовища, неадекватна політика регулятора щодо банківського сектору, відсутність чіткої структури та плану реалізації економічного реформування, фінансова нестабільність: інфляційні процеси, різке коливання товарних цін, процентних ставок, відтік капіталу за межі національної економіки, вимивання золотовалютних резервів держави, падіння довіри населення до банків або паніка («bank runs»).

Усі перераховані причини можуть призвести до негативних наслідків і спричинити кризу платоспроможності. Безумовно різкий неконтрольований перехід системи із збалансованого стану в стан руйнівного дисбалансу можливий тільки при наявності двох основних вимог: приховані або наявні кризові процеси в банку; прихована або відкрита форма кризи зовнішнього середовища банку.

Таким чином, загроза кризи існує постійно, тому її треба прогнозувати і попереджувати. До того ж один і той же вид кризи може поєднувати у собі різні типи і форми прояву, що ще більше ускладнює антикризове регулювання.

В останні 10 років спостерігалась стійка залежність економічної політики від політичного циклу. В більшості випадків вона була зорієнтована на успішність стратегії тієї чи іншої політичної сили, а не на розвиток та структурну модернізацію економіки держави. Як результат навесні 2008 року НБУ прийняв рішення про офіційну ревальвацію гривні, при цьому відбулося значне подорожчання гривні на валютному ринку. Вчасно не заплановане ефективне витрачання фіскальних надходжень призвело до накопичення надлишкової їх частки на ЄКР (Єдиному казначейському рахунку) і

стало додатковою загрозою збільшення інфляційного тиску на економіку. На довершення загострення політичної кризи в Україні восени 2008 року зробило владу недієздатною у вирішенні поточних проблем економіки і ще більше загострила песимізм економічних агентів ринку. Таким чином, суміщення початку світової фінансової кризи із внутрішньою нестабільністю призвело до неефективності діючою економічної моделі і негайної потреби в її реструктуризації.

Почалось різке зростання проблемних та сумнівних до повернення кредитів. Здебільшого ця ситуація була зумовлена зниженням платоспроможності клієнтів, у тому числі доходів населення, а також ростом різкими коливаннями валютного курсу, що вимагало перерахування кредитної заборгованості в іноземній валюті. Не останню роль в процесі погіршення загальноекономічної ситуації зіграла доларизація української економіки. Частка іноземного капіталу в статутних фондах банків перевищила 40% і на жовтень 2008 року обсяг зобов'язань перед нерезидентами складав 32% загальних банківських зобов'язань. На 01.01.2009 року сукупний зовнішній борг України складав 105млрд. доларів США. Все це значно підвищило і продовжувало стимулювати попит на американський долар, але негативно відбивалось на національній валюті, по суті єдиній грошовій одиниці, в якій мають відбуватися усі розрахунки і платежі на території нашої держави. Внаслідок девальвації гривні обсяг сукупного державного боргу за 2008 рік зріс на 37.3% до 24,6млрд.доларів США. Курсові коливання гривні ще більш погіршили очікування та знизили довіру до вітчизняної фінансової системи, призвели до дезорієнтації виробничих процесів, стали потужним інфляційним чинником. Головним органом контролю та регулювання на валютному ринку України є Національний банк України. На основі нормативно-правових актів та законів встановлює відповідні курси валюти, здійснює ряд протекціоністських заходів щодо національної валюти, таких як валютні інтервенції та міжнародні резерви, формуючи відповідний попит та пропозицію на гроші. Девальвація гривні, попри завдані нею значні ризики, сформувала також певний саморегулювальний ефект системи, який полягає у підвищенні цінової конкурентоспроможності українського експорту та, відповідно, послабленні конкурентоспроможності імпорту. Внаслідок цього ефекту в грудні обсяги імпорту скоротилися до 4,7 млрд доларів США – на 9,1 % порівняно з листопадом і на 34,4 % порівняно з середньомісячними обсягами імпорту за січень-листопад (7,2 млрд доларів США). Таким чином, екстравертний ефект краху фондових

ринків, яким розпочалась світова фінансова криза, і від якого зазнали основних втрат більшість світових держав, для України заключався в тому, що перший кризовий поштовх національна економіка сприйняла доволі безболісно, однак вторинні наслідки почали виявлятися вже тоді, коли більшість країн світу була на шляху виходу із депресії. Зростання вартості зовнішніх запозичень, відтік іноземного капіталу та зниження попиту на експортну продукцію ніколи не відбилися б такими негативними наслідками на економіці, якщо вона була б захищена, мала стабільну функціонуючу систему та додаткові внутрішні резерви. Наголосимо, що вплив зовнішнього чинника лише активізував, тобто став каталізатором наявних внутрішніх дисбалансів банківської системи. Серед них хотілося б акцентувати увагу на таких:

- Фінансування довгострокових проектів за рахунок короткострокових ресурсів, більшість з яких становлять зовнішні запозичення.

- Зростання від'ємного сальдо поточного балансу країни.

- Збільшення зовнішнього боргу.

На сучасному етапі банківська система, як і вся економіка України, переходить до якісно нового етапу свого розвитку. Змінюється суспільно-економічна ситуація, правила економічних взаємовідносин. Для економічних агентів важливо вчасно адаптуватися до нових реальностей політичного та економічного життя. За своїм змістом умови банківської діяльності істотно відрізняються від умов у попередньому періоді: значно зросла і буде зростати ціна помилки невірно прийнятого рішення, серйозно змінюється державна економічна політика, в тому числі і по відношенню до банків; постійно зростає професіоналізм інших учасників ринку. Основні принципи корпоративного управління банками, які є загальноприйнятими на сьогоднішній день – це принципи корпоративного управління Базельського комітету з регулювання і контролю. Головний принцип управління банками можна сформулювати як «Checks and balances», або принцип ефективного розподілу влади. У цьому розділі ми пропонуємо відповісти на питання: до якої моделі корпоративного управління нині відноситься корпоративне управління в українських банках.

Істотно зауважити, що існує взагалі три основні моделі управління. В Україні розвиток стандартів відхиляється від загальноприйнятих моделей і принципів. За останні роки ще більш закріпив свої позиції конгломерат «політика-бізнес-фінанси», все частіше на ринку з'являються непрозорі структури власності та

операційної діяльності, що сприяє ще більшій тонізації фінансових потоків.

Усі ці моменти ще більш загострюються під час загальносвітової фінансової кризи. Розглянемо докладніше проблему корпоративного управління банками та нарами його вдосконалення.

В Україні перший крок у напрямі формування підвищення ефективності банківського регулювання в умовах кризи було зроблено в жовтні 2008 р., з прийняттям Верховною Радою України Закону України від 31.10.2008 № 639-VI «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (далі – Закон). Закон України акцентує увагу на визначенні нових внутрішніх інститутів корпоративного управління у проблемних банках, зокрема тимчасових адміністраціях, тобто застосовуючи інституціональний підхід до покращання корпоративного управління в банках. Очевидно, що такий захід має запобігти зловживанням з боку керівництва та великих власників банків у частині виведення з банків активів. Разом з цим функціональна складова Закону дуже низька.

Основними труднощами банків у цей період будуть: відсутність у апарату банку досвіду роботи в умовах підвищеної ризикованості глобального середовища; відсутність глибоко проробленої і ретельно проведеної в життя стратегії; робота персоналу банку за технологіями, напрацьованим на попередньому етапі, і відсутність планомірної роботи по створенню нових ефективних банківських технологій; відсутність у банку цілеспрямованої політики щодо створення дійсно ефективної системи управління банку.

Ефективність функціонування банку визначається декількома найважливішими чинниками, а саме: зовнішнім середовищем, фінансовим становищем самого банку, станом системи управління банку. Найбільш динамічним чинником, що значною мірою впливає на всі інші, є система управління банку. Саме якість функціонування системи управління банку багато в чому визначає, наскільки зовнішнє середовище буде сприяти або негативно впливати на діяльність банку, і яким буде його фінансове становище, хоча межі можливостей апарату управління очевидні. У свою чергу, стан системи управління банку визначається двома найважливішими складовими: якістю управління безпосередньо банківською діяльністю та станом внутрішньої корпоративної культури. Неякісний менеджмент і неадекватний контроль є причиною

фінансового краху не тільки окремих установ. У разі виникнення кризи на фінансовому ринку, як показує практика, вони можуть призвести до ураження всієї банківської системи.

Українська практика засвідчує той факт, що при дослідженні якості управління особливу увагу необхідно приділити відносинам з інсайдерами у зв'язку з проблемною практикою створення тіньових, так званих «кишенькових банків». Це банки підприємств або приватних осіб, які мають змогу розвиватися порівняно безперешкодно. Вони залучають значний приватний капітал, капітал спільних та малих підприємств, акціонерних товариств, а також кошти державних бюджетних та позабюджетних фондів. Активізація процесу створення таких банківських установ відбувається саме під час кризових явищ в економіці, що породжують страх приватних осіб за свої капітали. В Умає циклічний характер. Перша та друга хвилі створення кептивних банків припадають на 1993 та 2000 роки. Пік третьої хвилі припадає на 2009-2010 роки. Дедалі більше європейських банків згортають бізнес в Україні: у 2009–2012 роках з роздрібного ринку пішли ING Bank, Home Credit Group, Credit Europe Bank, Societe Generale, Swedbank; шведська група продала активи SEB Банку, згорнула свою діяльність в нас австрійська група Volksbank International тощо. З відпливом іноземного капіталу банківська система однозначно зазнає суттєвих змін. Кредитний бум 2006–2008-го та поширення валютних позик підігрівалися дешевим європейським фінансуванням. Проте криза 2008–2009-го засвідчила, що присутність приватних західних банків на вітчизняних теренах є переважно не проблемою, а панацеєю від серйозніших проблем.

Така тенденція є, безумовно, негативною для нашого банківського сектору. Незважаючи на несприятливі моменти впливу іноземного капіталу, вагомим був опосередкований позитивний ефект від приходу європейських установ на банківську систему та економіку загалом. Передусім це привнесення абсолютно нових стандартів корпоративного управління та обслуговування клієнтів. Європейські банки в Україні мають чіткі нормативи з менеджменту ризиків, за порушення яких місцеве керівництво може втратити роботу. Отже, іноземні фінансові установи за жодних обставин не зацікавлені видавати залучені депозити їх у вигляді кредитів пов'язаним компаніям. Натомість це робить чимало українських, що мають ознаки кептивних, тобто є елементами великих бізнес-груп. Більшість європейських банківських груп є публічними компаніями. Їх діяльність є прозорою та знаходиться під пильним наглядом акціонерів, звітність українських «доньок» готується і проходить

аудит за тими самими міжнародними стандартами обліку, що й материнських банків. Отже, можливі прорахунки, допущені нашим менеджментом, відіб'ються падінням акцій на біржі. Власники європейських банків – це групи, у яких немає підприємств інших галузей і яких цікавить банківський бізнес як такий. В Україні більшість місцевих власників банків мають інші основні бізнеси та у кризові часи вважають свої фінустанови донорами. Хоча вони формально виконують норматив НБУ щодо кредитування одного позичальника (не більше ніж 25% обсягу регулятивного капіталу), є підстави вважати, що реальний рівень інсайдерського кредитування в деяких кептивних банків може перевищувати 50% усього кредитного портфеля. Регулятор не здійснює моніторинг структури власників великих бізнес-груп достатньо глибоко, щоб його визначити. До фінансово-кредитної кризи 2008 року невеликим бізнес-групам було вигідніше користуватися послугами з кредитування великих універсальних банків, аніж утримувати внутрішньоструктурний кептивний банк. Але посилення адміністративного тиску на бізнес, згорання ділової активності західних фінустанов призвело до відродження традицій кепивного банківництва. Формально банки не порушуються норматив великих кредитних ризиків Н10, тому що для цих кредитів використовують фірми, зв'язок яких з банком через багаторівневу організаційну структуру дуже важко встановити. Зазвичай родинні банкам компанії отримують кредити за спрощеною процедурою і на лояльних умовах повернення. В інших учасників банківського ринку такі компанії не отримали б аналогічні кредити або через недостатнє забезпечення, або ризикованості бізнес-проекту. Це призводить до того, що під час кризи обсяги проблемної заборгованості в таких банках набагато перевищують їх капітальні можливості.

Отже, проблемою банківського корпоративного управління на данному етапі є моменти, які безпосередньо пов'язані з впливом приватного бізнесу іншої галузевої направленості та владних структур на банківську систему:

а) надання кредитів великим акціонерам, членам правління, керівникам банку і з ними пов'язаним підприємствам без відповідних передумов чи на пільгових умовах;

б) виплата надзвичайно високих окладів, гонорарів і дивідендів спорідненим особам банку;

в) використання коштів банку для покриття невинуватених особистих витрат співробітників і членів правління.

г) наявність домінуючої ролі деяких членів правління в процесі прийняття рішень, яка негативно позначається на діяльності банку;

У цьому випадку доцільним було б нормативно обмежувати подібні банки в залученні роздрібних депозитів, щоб не перенавантажувати ФГВФО, а також обмежити користування міжбанківським ринком. Все вищенаведене є доволі не повним переліком схем тінізації доходів в українській економіці за участі банківських установ та вимагає введення жорсткішого контролю участі приватного бізнесу або владних структур у капіталі банківського сектору та вимагає введення нової категорії, яка характеризує окремий вид банківської кризи, яка є керованою та має характер запланованої.

Штучна або керована банківська криза – це криза банку, яка спровокована конфліктом інтересів менеджменту банку та зацікавлених осіб, тобто власників істотної участі в капіталі банку (владних або бізнес-структур), які завдяки своєму впливу можуть скерувати управління банком у вигідному для них напрямку. Надмірне розширення та швидке зростання – основні причини банкрутств. Це перш за все пов'язано з кредитуванням в об'ємах, які перевищують капітал банку, надмірна концентрація великих кредитних ризиків а також розширення діяльності на ринках, де банк не має досвіду роботи, не визнання проблемними кредитів дочірнім установам. Найбільш розповсюдженими типами шахрайства є «самокредитування» та «маятникова власність».

Усі процеси, які протікають в організації можна класифікувати на керовані та некеровані. Некеровані процеси протікають за своїми законами, на них не можна вплинути через ті чи інші причини. Співвідношення керованих та некерованих процесів характеризує якість управління організацією. Причиною кризи організації стає той керований процес, який виходить з під контроль, або взагалі знаходився поза увагою управління. З цих позицій завданням антикризового управління є скерувати усі процеси в організації на попередження або подолання кризи та її наслідків. Проблематика антикризового управління передбачає врахування циклічності розвитку організації та екзогенного середовища її функціонування.

Список джерел

1. Науменкова С. Проблеми підтримки фінансового сектору в умовах світової кризи [Текст] / С. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 6. – С. 12–18.
2. Перехрест Л. М. Вплив ризиків та загроз на фінансову безпеку банків [Текст] / Л. М. Перехрест // Соціально-економічні проблеми

сучасного періоду України : (зб. наук. пр.) / НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Львів, 2008. – Вип. 1 (69) : Фінансовий ринок України: глобалізація та євроінтеграція. – С. 271–279

3. Токар В. В. Інституційні основи посткризової оптимізації банківської системи України [Текст] / В. В. Токар // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2010. – № 3. – С.45–47

4. Шумська С. С. Розвиток світової банківської індустрії та системна криза 2008–2010 років [Текст] / С. С. Шумська // Економіка і прогнозування. –2010. – № 4. – С. 39–61.

© Чуб П.М., Колесник О.О., 2017

6.4. Особливості формування результатів діяльності банків в умовах законодавчих змін в Україні

Стабільність фінансової системи України, особливо в умовах подолання економічної кризи, безпосередньо пов'язана зі стабільністю у банківському секторі. Адже від надійної та ефективної роботи банків безпосередньо залежить також, відповідно, і ефективність розвитку усіх галузей економіки держави. Основними завданнями функціонування банків є забезпечення безперервного грошового обігу, своєчасних розрахунків між суб'єктами господарювання, надання можливостей отримання необхідного фінансування підприємствам, державою, приватними особами, а також створенні сприятливих умов для вкладання коштів із метою накопичення заощаджень у національній економіці.

Банківська система України будується на дворівневому принципі, при якому централізоване регулювання діяльності як кожного окремого банку, так і банківської діяльності в цілому здійснює Національний банк України (НБУ). При цьому існує централізований механізм контролю і регулювання формування капіталу банків, зокрема і банківських резервів. Однак, поряд з високим рівнем централізації управління банківською системою, зберігається економічна самостійність кожного окремого банку.

В сучасній науковій літературі проблемам розвитку банківської системи присвячено наукові праці багатьох вітчизняних вчених, наприклад Базилевича В.Д., Гриценка В.М., Дзюбюка О.В., Івасіва І.Б., Кузнєцової Л.В., Міщенко В.І., Скалюк Р.В., Тарасової О.В., Чайковського Я.І., Шульги Н.П. та інших.

В даний час в Україні відбувається процес реформування економічних та суспільних відносин, зокрема, і в банківській сфері. Цей період, нажаль,